

Závěrečná zpráva o řešení výzkumného záměru

Identifikační kód	AV0Z40720504
Název výzkumného záměru	Výzkum vícefázových reagujících systémů pro návrh procesů v oblastech syntézy a přípravy nových materiálů, energetiky a ochrany životního prostředí
Příjemce	Ústav chemických procesů AV ČR, v. v. i.
Řešitel	Prof. Ing. Jiří Hanika, DrSc.
Doba řešení	1. 1. 2005 – 31. 12. 2011

1. Splnění cílů řešení výzkumného záměru

Všechny vymezené cíle výzkumného záměru byly pro jednotlivé výzkumné směry (celkem 10) splněny:

(1) Difúzní a separační procesy

- byly nalezeny podmínky pro amplitudu a frekvenci oscilací průtoků za bod zahlcení u kolon
- byly aplikovány partikulární 3-D elektrody na průmyslový elektrochemický proces
- byla zavedena protiproudá kontinuální extrakce kys. a neutrálních sloučenin z talového oleje
- byly optimalizovány extrakce přírodních látek pomocí superkritického CO₂
- byly aplikovány membránové separace pro dělení CO₂ a methanu

(2) Termodynamika reagujících vícefázových soustav

- byly zpracovány studie řešící restrukturalizaci molekul vody okolo molekuly rozpouštědla
- byly navrženy stav. rovnice použitím poruchových rozvoju pro predikci fáz. chování směsí
- byly změřeny fáz. rovnováhy pro soustavy (voda–uhlovodík) při vys. tlacích a teplotách
- byly aktualizovány bibliografické databáze dat o rovnováze kapalina-pára

(3) Katalýza, reakční a molekulární inženýrství

- byly zavedeny nové metody přípravy heterogenních katalyzátorů (nevodná impregnace, mikroemulze, termické rozprostírání)
- byla vyvinuta nová chromatografická metoda pro získání difúzních koeficientů a dalších transportních charakteristik porézních látek tvarovaných do nestandardních tvarů
- byla aplikována metodika pro získání chemicky relevantních informací z elektronových párových hustot pro interpretaci elektronové struktury molekul se složitými vazebnými poměry i v excitovaných stavech

(4) Vícefázové reaktory

- byly získány poznatky o interakci fází na středních čas. a délkových škálách významné pro pochopení makroskopických modů chování vícefázových soustav
- byla rozvinuta elektrodifúzní diagnostika proudění v rámci technologie přípravy mikročidel
- byly stanoveny charakteristiky různých reologicky složitých materiálů (suspenze, emulze, gely, polymerní roztok) zahrnující efekt zdánlivého skluzu tekutiny na stěně

(5) Biotechnologie a základy procesů pro životní prostředí

- byly získány nové organicko-anorganické materiály obsahující biologické součásti pro optické senzory
- byla využita mikrovlnná energie při katalyt. a fotochemických reakcích pro zlepšení syntézy
- bylo aplikováno mikrovlnné záření při sušení knih a recyklaci PET či PU pěn
- byly vyvinuty nové ligandy pro homogenní katalýzu v organokovové chemii

(6) Přenosové jevy v aerosolech

- byla studována tvorba a chování atmosférických aerosolů v Praze-Suchdole a Košetících
- byly vyvinuty nízko a vysoko teplotní metody přípravy kompozitních nanočástic

- byly studovány faktory určující expozici lidí aerosoly ve vnitřním prostředí
  - byla zkoumána nukleace orientovaná na podmínky odpovídající procesům v atmosféře
- (7) Spalovací procesy a dioxinová chemie
- byla získána nová relevantní data použitelná při návrhu a provozování fluidních jednotek určených ke zplyňování biopaliv či odpadu
  - byly zkoumány mechanismy vzniku PCDD/F a PCB využitelné pro monitorování znečištění
- (8) Systémy s fluidní vrstvou a vysokoteplotní čištění plynů
- byly studovány vysokoteplotní systémy tuhé částice-plyn s chemickými reakcemi
  - byly aplikovány nové znalosti o procesech s využitím fluidní vrstvy pro spalování
  - byly vyvinuty nové metody účinného čištění plynů (odstraňování dehtu a sirných sloučenin)
- (9) Laserová chemie pro přípravu nových materiálů
- byla zdokonalena laserová fotopolymerace CS₂, laserová ablace polymerů, laserová fotooxidace benzothiofenu a laserem indukovaná reakce organokřemičitých sloučenin s karbonyly kovů pro četné aplikace v nanovědách
- (10) NMR spektroskopie
- byly vyvinuty nové metody pro NMR měření ²⁹Si-¹³C interakčních konstant
  - byla aplikována LC/NMR technika při separaci a identifikaci složitých organokřem. látek

2. Stručné zhodnocení výsledků výzkumného záměru

2.1. Česky:

Získané výsledky výzkumu umožnily identifikaci charakteristik soustav na molekulární úrovni a jejich integraci s fenomenologickými poznatky o chování systémů v závislosti na procesních podmínkách i kvantitativní popis chování reagujících vícefázových soustav pomocí matematických modelů použitelných pro optimální návrh procesních zařízení vyhovujících požadavkům na šetrnost k životnímu prostředí.

2.2. Anglicky:

Research results obtained facilitated the identification of molecular-level characteristics of the investigated systems with a phenomenological knowledge of system behaviour as a function of process conditions, the quantitative description of the behaviour of multiphase reacting systems by mathematical models applicable to optimum process design conforming to requirements of environmental concern.

3. Uplatněné výstupy řešení výzkumného záměru

3.1. Souhrnné počty výsledků dle kategorií

Články v impakt. časopisech	Články v ostatních časopisech	Odborné knihy	Kapitoly v odborných knihách	Příspěvky ve sbornících	Patenty	Aplikované výsledky	Ostatní výsledky	CELKEM
699	95	10	37	1375	37	10	406	2669

3.2. Nejvýznamnější uplatněné výsledky

1) Sipilä M., Berndt T., Petäjä T., **Brus D.**, Vanhanen J., Stratmann F., Patokoski J., Mauldin, III R.L., Hyvärinen A.-P., Lihavainen H., Kulmala M.: The Role of Sulfuric Acid in Atmospheric Nucleation. *Science* 327(5970), 1243-1246 (2010).

- 2) **Poloncarzová M., Vejražka J., Veselý V., Izák P.:** Effective Purification of Biogas by Condensing Liquid Membrane. *Angew. Chem. Int. Ed.* 50(3), 669-671 (2011).
- 3) **Církva V., Žabová H.:** *Photocatalysis on Titania-coated Electrode-less Discharge Lamps.* New York: Nova Science Publisher, **2010**, 76 s.
- 4) Bultinck P., **Ponec R.,** Van Damme S.: Multicenter Bond Indices as a New Measure of Aromaticity in Polycyclic Aromatic Hydrocarbons. *J. Phys. Org. Chem.* 18(8), 706-718 (2005).
- 5) **Storch J., Sýkora J., Čermák J., Karban J.,** Císařová I., Růžička A.: Synthesis of Hexahelicene and 1-Methoxyhexahelicene via Cycloisomerization of Biphenyl-Naphthalene Derivatives. *J. Org. Chem.* 74(8), 3090-3093 (2009).
- 6) Vega C., Abascal J.L.F., **Nezbeda I.:** Vapor-Liquid Equilibria from the Triple Point up to the Critical Point for the New Generation of TIP4P-like Models: TIP4P/Ew, TIP4P/2005, and TIP4P/ice. *J. Chem. Phys.* 125(3), 034503, 9 pp (2006).
- 7) Betancor L., López-Gallego F., Hidalgo A., Fuentes M., **Podrazký O., Kuncová G.,** Guisán J.M., Fernández-Lafuente R.: Advantages of the Pre-Immobilization of Enzymes on Porous Supports for their Entrapment in Sol-Gels. *Biomacromolecules* 6(2), 1027-1030 (2005).
- 8) **Vít Z., Gulková D., Kaluža L.,** Bakardieva S., Boaro M.: Mesoporous Silica-Alumina Modified by Acid Leaching as Support of Pt Catalysts in HDS of Model Compounds. *Appl. Catal., B* 100(3-4), 463-471 (2010).
- 9) **Sýkora J.,** Himl M., Stibor I., Císařová I., Lhoták P.: Unique Self-Assembly Patterns Based on the Thiocalix[4]arene-Silver Interactions. *Tetrahedron* 63(10), 2244-2248 (2007).
- 10) Hussein T., Glytsos T., **Ondráček J., Dohányosová P., Ždímal V.,** Hameri K., Lazaridis M., **Smolík J.,** Kulmala M.: Particle Size Characterization and Emission Rates During Indoor Activities in a House. *Atmos. Environ.* 40(23), 4285-4307 (2006).
- 11) **Dřínek V.,** Šubrt J., Klementová M., Rieder M., **Fajgar R.:** From Shelled Ge Nanowires to SiC Nanotubes. *Nanotechnology* 20(3), 035606 (2009).
- 12) **Pěnkavová V., Tihon J., Wein O.:** Stability and Rheology of Dilute TiO₂ – Water Nanofluids. *Nanoscale Res. Lett.* 6(1), 273 (2011).
- 13) **Křišťál J.,** Kodým R., Bouzek K., **Jiříčný V.:** Electrochemical Microreactor and Gas-Evolving Reactions. *Electrochem. Commun.* 10(2), 204-207 (2008).
- 14) **Sovová H.:** Mathematical Model for Supercritical Fluid Extraction of Natural Products and Extraction Curve Evaluation. *J. Supercrit. Fluids* 33(1), 35-52 (2005).
- 15) **Vejražka J., Fugasová M., Stanovský P., Růžička M., Drahoš J.:** Bubbling Controlled by Needle Movement. *Fluid Dyn. Res.* 40(7-8), 521-533 (2008).

16) Šyc M., Pohořelý M., Jeremiáš M., Vosecký M., Kameníková P., Skoblia S., Svoboda K., Punčochář M.: Behavior of Heavy Metals in Steam Fluidized Bed Gasification of Contaminated Biomass. *Energy and Fuels* 25(5), 2284–2291 (2011).

17) Wichterle I., Linek J., Wagner Z., Fontaine J.-C., Sosnkowska-Kehiaian K., Kehiaian H.V.: Landolt-Börnstein IV/13A. *Vapor-Liquid Equilibrium in Mixtures and Solutions*. Springer, Berlin 2007, 583 s.

18) Šolcová O., Schneider P.: *Experimental Determination of Transport Parameters*. In: Gas Transport in Porous Media. (Ho C.K. - Webb S.W., Ed.), pp. 245-272, Springer, Dordrecht 2006.

19) Hájek M., Sobek J., Brustman J., Veselý V., Drahoš J.: Způsob chemické depolymerace odpadního polyethylentereftalátu. Pat. No. CZ299908. Applied: 07.07.13, Patented: 08.11.12.

20) Gruber V.: Method of Extracting of Europium(III) and/or Yttrium(III) Ions from Concentrate of Luminophore Dust or Sludge. Pat. No. EP1817437/PCT/CZ2005/000088. Applied: 05.11.24, Patented: 09.03.25.

4. Náklady na řešení výzkumného záměru

Rok	Institucionální podpora ze státního rozpočtu (tis. Kč)	Podpora z ostatních veřejných zdrojů (tis. Kč)	Podpora z neveřejných zdrojů (tis. Kč)
2005	79 048	0	0
2006	79 900	0	0
2007	88 454	0	0
2008	85 437	0	0
2009	103 241	0	0
2010	59 052	0	0
2011	25 656	0	0
CELKEM	520 788	0	0

V Praze dne 1.3.2012

.....

 .....
 razítko a podpis statutárního zástupce

ÚSTAV CHEMICKÝCH PROCESŮ AV ČR, v. v. I.
 165 02 Praha 6 - Suchbát, Rozvojová 135
 IČO: 67985858 DIČ: CZ67985858